

**YANGI O‘ZBEKISTON TARAQQIYOT STRATEGIYASI: MILLIY
JAMIYAT MODERNIZATSIYASI VA IQTISODIY-HUQUQIY
TRANSFORMATSIYA JARAYONI**

Toshkent shahar Yashnobod tumani

Toshkent davlat tibbiyot universiteti 3-son akademik litseyi

Aristanbekova Asem Polatovna

Tarix fani o‘qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasining konseptual asoslari, uning tarixiy evolyutsiyasi hamda mamlakat hayotining barcha jabhalarida olib borilayotgan keng ko‘lamli iqtisodiy-huquqiy islohotlar tizimi tahlil qilinadi. Maqolada "Inson qadri uchun" tamoyilining ijtimoiy mohiyati, davlat iqtisodiyotidagi tarkibiy o‘zgarishlar, klaster tizimi, erkin bozor munosabatlariga o‘tish mexanizmlari va sud-huquq tizimidagi transformatsiyalar ilmiy jihatdan asoslab berilgan. Shuningdek, milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirishda inson kapitalining o‘rni va xalqaro reytinglardagi o‘zgarishlar dinamikasi o‘rganilgan.

Kalit so‘zlar: Yangi O‘zbekiston, Taraqqiyot strategiyasi, iqtisodiy transformatsiya, sud-huquq islohoti.

Kirish

XXI asrning dinamik o‘zgarishlari, shiddatli globallashuv jarayonlari va global geosiyosiy hamda geoiqtisodiy transformatsiyalar davrida har bir suveren davlat o‘zining strategik rivojlanish modelini doimiy ravishda tahlil qilib, uni modernizatsiya qilib borishi hayotiy zaruriyat hisoblanadi. O‘zbekiston Respublikasi mustaqillik yillarida bosib o‘tgan murakkab, o‘ziga xos taraqqiyot yo‘lini yangi sifat bosqichiga olib chiqish, jamiyatda to‘planib qolgan tizimli muammolarni bartaraf etish va global dunyoga integratsiyalashish maqsadida keng ko‘lamli islohotlar tizimini yo‘lga qo‘ydi. Ushbu konseptual islohotlarning strategik asosi va huquqiy-institutsional dasturi sifatida "Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasi" namoyon bo‘ldi.

Yangi O‘zbekiston tushunchasi shunchaki ramziy publitsistik ibora yoki siyosiy shior emas, balki jamiyat va davlat hayotining barcha jabhalarida — iqtisodiyot, ichki va tashqi siyosat, huquq tizimi, ta’lim, sog‘liqni saqlash va ijtimoiy sohalarida tub, fundamental burilishlarni amalga oshirishga qaratilgan real obektiv reallik hamda ilmiy asoslangan dasturdir.

Ushbu strategiya davlat boshqaruvida xalqaro ilg‘or standartlarni joriy etish, inson huquqlari va erkinliklari ustuvorligini amalda ta’minlash hamda

ochiq, raqobatbardosh bozor iqtisodiyotiga o'tish mexanizmlarini aniq belgilab bergani bilan ilmiy, amaliy va ijtimoiy jihatdan ulkan dolzarblikka ega.

Tadqiqot jarayonida tizimli-funksional, qiyosiy-huquqiy, iqtisodiy-statistik, xronologik va sotsiologik tahlil metodlaridan unumli foydalanildi. Davlat tomonidan qabul qilingan strategik dasturlar, farmon va qarorlar mazmuni, makroiqtisodiy ko'rsatkichlarning evolyutsion dinamikasi hamda xalqaro nufuzli tashkilotlar (Jahon banki, Xalqaro valyuta jamg'armasi, Heritage Foundation va boshqalar) reytinglaridagi O'zbekistonning o'rnini qiyosiy tahlil predmeti sifatida tizimli o'rganildi.

Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi 2017–2021-yillarda muvaffaqiyatli amalga oshirilgan "Harakatlar strategiyasi"ning mantiqiy, obektiv va evolyutsion davomi hisoblanadi. Agar Harakatlar strategiyasi davlat va jamiyat qurilishini modernizatsiya qilishning, iqtisodiyotni liberallashtirishning (xususan, valyuta bozorini erkinlashtirish) birinchi institutsional poydevorini qo'ygan bo'lsa, Taraqqiyot strategiyasi va uning tarkibiy qismi bo'lgan keyingi strategik dasturlar (xususan, "O'zbekiston — 2030" strategiyasi) mamlakatni har tomonlama yuksaltirish va o'rta daromadli barqaror davlatlar qatoriga olib chiqishni maqsad qilgan. Strategiyaning tub falsafiy va ijtimoiy mohiyati "Inson — jamiyat — davlat" degan yangi va progressiv tamoyilga asoslanadi. Bu o'tmishda uzoq yillar davomida amal qilgan eskirgan "Davlat — jamiyat — inson" formulasidan (ya'ni davlat manfaatini inson manfaatidan ustun qo'yish qarashidan) butunlay voz kechilganini anglatadi. Endilikda barcha tizimli islohotlarning markaziga inson qadri, uning huquqlari, sha'ni va qonuniy manfaatlarini ta'minlash qo'yilgan.

Iqtisodiy sohada strategiya davlatning iqtisodiyotdagi bevosita ulushini va monopoliyasini keskin kamaytirish, xususiylashtirish jarayonlarini jadallashtirish, xorijiy investitsiyalar uchun qulay muhit yaratish va tarkibiy islohotlarni chuqurlashtirishni nazarda tutadi. Bu borada quyidagi drayver yo'nalishlarni ajratib ko'rsatish mumkin:

Makroiqtisodiy barqarorlik va inflatsiyani jilovlash

Yalpi ichki mahsulot (YIM) hajmini izchil oshirish, pul-kredit siyosatini takomillashtirish orqali inflatsiya darajasini targetlash tizimi asosida pasaytirish hamda tashqi qarz barqarorligini xavfsiz mezonlarda ushlab turish.

Sanoatni modernizatsiya qilish va klaster tizimi

Qishloq xo'jaligida eskirgan ma'muriy-buyruqbozlik (davlat buyurtmasi) tizimidan butunlay voz kechilib, paxta-to'qimachilik, g'allachilik va meva-sabzavotchilik yo'nalishlarida to'liq klaster tizimiga o'tildi. Bu esa mamlakatda xomashyo eksportidan (masalan, paxta tolasi) yuqori qo'shilgan qiymatga ega bo'lgan tayyor mahsulot ishlab chiqarish sanoat zanjiriga o'tish poydevorini yaratdi.

Inson kapitaliga yo'naltirilgan investitsiyalar

Zamonaviy innovatsion iqtisodiyotni inson kapitalisiz barpo etib bo'lmaydi. Shu sababli, ta'lim sohasida oliy ta'lim bilan qamrov darajasi 9 foizdan 40 foizdan yuqori ko'rsatkichga ko'tarildi, dual ta'lim tizimi joriy etildi. OTMlarga akademik va moliyaviy mustaqillik berildi, milliy universitetlarni xalqaro (QS, Times Higher Education) reytinglarga olib chiqish davlatning bosh strategik vazifasi etib belgilandi.

Strategiyaning eng muhim, o'zak bo'g'inlaridan biri — sud-huquq tizimini tubdan isloh qilish, sudlarning ijroiya hokimiyatidan haqiqiy mustaqilligini ta'minlash va adolat mezonlarini o'rnatishdir. Korrupsiyaga qarshi kurashish agentligining tashkil etilishi, barcha davlat organlari faoliyatida ochiqlik, shaffoflik va hisobdorlik indekslarining joriy etilishi huquqiy transformatsiyaning amaliy namunasidir.

Shu bilan birga, fuqarolik jamiyati institutlari (nodavlat nonprofit tashkilotlar, jamoat fondlari va erkin ommaviy axborot vositalari) davlat organlari faoliyati ustidan samarali jamoatchilik nazoratini o'rnatuvchi mustaqil va qudratli kuchga aylantirilmoqda. Jamiyatda "Qonun — ustuvor, jinoyatga jazo — muqarrar" tamoyili joriy etilmoqda.

Xulosa:

Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi — bu shunchaki qog'ozdagi reja emas, balki mamlakatning uzoq muddatli geosiyosiy barqarorligini, iqtisodiy mustaqilligini va xalqaro hamjamiyatdagi nufuzini ta'minlovchi fundamental harakatlar dasturidir. Olib borilayotgan tizimli islohotlarning muvaffaqiyati qonun ustuvorligi, korrupsiyaga qarshi murosasiz kurash hamda inson kapitaliga kiritilayotgan investitsiyalarning samaradorligi bilan uzviy bog'liqdir. Mazkur strategik yo'nalish O'zbekistonning global dunyoda raqobatbardosh, iqtisodiy jihatdan baquvvat, ijtimoiy himoyalangan va huquqiy jihatdan yetuk demokratik davlatga aylanishini to'liq ta'minlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Mirziyoyev Sh. M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. — Toshkent: O'zbekiston, 2021.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-sonli "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni.
3. Saidov A. H. Yangi O'zbekiston va inson huquqlari. — Toshkent: Adolat, 2022.
4. Karimov N. Bozor iqtisodiyotiga o'tish davrida transformatsiya jarayonlari. — Toshkent: Moliya, 2023.

5. 5. Asadov Sh. Davlat boshqaruvi tizimini modernizatsiya qilishning huquqiy asoslari. — Toshkent: Yuridik adabiyotlar, 2024.